

Montenegró európai integrációs folyamata

Az Európai Parlament 2011. március 9-i állásfoglalása Montenegró európai integrációs folyamatáról

Az Európai Parlament,

- tekintettel az Európai Tanács 2010. december 17-i határozatára, amelyben megadta Montenegrónak az európai unió tagjelölt ország státuszt,
 - tekintettel a Bizottságnak Montenegró európai unió tagság iránti kérelméről alkotott véleményéről szóló, az Európai Parlamenthez és a Tanácshoz intézett európai bizottsági közleményre (COM(2010)0670),
 - tekintettel a bővítési stratégiáról és a 2010–2011-re vonatkozó legfontosabb kihívásokról szóló, az Európai Parlamenthez és a Tanácshoz intézett európai bizottsági közleményre (COM(2010)0660),
 - tekintettel az egyrészt az Európai Közösségek és tagállamaik, másrészt a Montenegrói Köztársaság közötti 2010. március 29-i stabilizációs és társulási megállapodásra¹,
 - tekintettel az EU és Montenegró közötti, 2007. november 8-i visszafogadási megállapodásra² és a külső határok átlépésekor vízumkötelezettség alá eső, illetve az e kötelezettség alól mentes harmadik országbeli állampolgárok országainak felsorolásáról szóló 539/2001/EK rendelet módosításáról szóló, 2009. december 1-jén elfogadott 2009. november 30-i 1244/2009/EK tanácsi rendeletre³,
 - tekintettel az EU–Montenegró Stabilizációs és Társulási Parlamenti Bizottság 2010. szeptember 27–28-i ajánlásaira,
 - tekintettel eljárási szabályzata 110. cikkének (2) bekezdésére,
- A. mivel az Európai Tanács 2003. június 19–20-i szaloniki ülése újól meg erősítette, hogy a Nyugat-Balkán jövője az Európai Unióban van, mivel ezt a nyilatkozatot az Európai Tanács 2006. június 15–16-i ülésén és az azt követő csúcsertekezleteken is megismételték,
1. örömmel fogadja a montenegrói kormány és az ellenzéki pártok általános egyetértését és az általuk az európai integrációnak tulajdonított kiemelt fontosságot, amelyek eredményeképpen az ország függetlenné válása óta a reformfolyamat nagyot lépett előre; üdvözli az új podgoricai vezetést és arra ösztönzi az új kormányt, hogy folytassa Montenegró európai integrációs folyamatát és gyorsítsa fel a koppenhágai kritériumok teljesítéséhez vezető reformokat;

¹ HL L 108., 2010.4.29., 1. o.

² HL L 334., 2007.12.19., 25. o.

³ HL L 336., 2009.12.18., 1. o.

2. üdvözlí az Európai Tanács 2010. december 17-i határozatát, amelyben megadta Montenegrónak az európai unió tagjelölt ország státuszát; ugyanakkor sajnálja a tagjelölt ország státusz függetlenítését a tárgyalások megkezdésének jogától, és hangsúlyozza, hogy a tárgyalások megkezdésére vonatkozó döntést nem szabad kellő indok nélkül vagy túlzottan későbbre halasztani; elvárja, hogy a tárgyalások legkésőbb a Bizottság által az ország által elért eredményekről készített 2011-es jelentés nyilvánosságra hozatalát követően elkezdődjenek, amennyiben Montenegró a Bizottság által kitűzött célok elérésével jól halad;
3. üdvözlí a Tanács azon határozatát, amely lehetővé teszi a montenegrói állampolgárok számára, hogy 2009. december 19-től vízummentesen utazhassanak az európai unió schengeni térségbe (a vízumrendszer teljes liberalizálása); hangsúlyozza, hogy egy ilyen lépés nagyon fontos a személyek közötti kapcsolatok fejlődésére nézve, különösen az oktatás, a kutatás, az idegenforgalom és az üzleti kapcsolatok terén, valamint a nemzetközi szakszervezeti együttműködés tekintetében; kéri az Európai Unió schengeni övezethez nem tartozó országait is, hogy fontolják meg egy hasonló liberalizált vízumrendszer bevezetését a montenegrói állampolgárok számára, különös tekintettel a schengeni övezethez tartozó európai unió országok liberalizált vízumrendszerének zökkenőmentes végrehajtására;
4. üdvözlí a tényt, hogy az ország jogi és alkotmányos kereteit megteremtő folyamat már majdnem lezárult; ugyanakkor felhívja a figyelmet arra, hogy a már meglévő jogi rendszer és az új alkotmány harmonizálásának határidejét immáron negyedszer hosszabbították meg, és felszólítja a hatóságokat, hogy mielőbb fogadják el a még függőben levő jogszabályokat, különösen a választások jogi keretét illető módosításokat, felszólít minden politikai pártot, hogy az EBESZ-ODIHR és a Velencei Bizottság ajánlásaival összhangban, további halogatás nélkül jussanak közös nevezőre a törvénytervezetettel illetően, valamint javítsák a választásokkal kapcsolatban a Választási Bizottság vagy a bíróságok elé terjesztett panaszok ellenőrzésének mechanizmusát; felszólítja a montenegrói parlamentet, hogy sürgősen és jelentősen erősítse az annak ellenőrzésével kapcsolatos kapacitását, hogy a kormány által javasolt jogszabályok összhangban vannak-e a közösségi vívmányokkal, és sürgeti a Bizottságot, hogy az előcsatlakozási eszköz keretében nyújtson megfelelő támogatást e téren; sürgeti a kormányt, hogy tegye átláthatóbbá és a nyilvánosság által hozzáférhetővé a jogalkotás folyamatát;
5. megelégedéssel veszi tudomásul, hogy az előcsatlakozási eszközből történő támogatás jól működik Montenegróban; bátorítja mind a montenegrói kormányt, mind a Bizottságot, hogy egyszerűsítsék az előcsatlakozási eszközzel történő finanszírozás adminisztrációs folyamatát, azzal a céllal, hogy a kisebb és nem centralizált civil szervezetek, szakszervezetek és más kedvezményezettek jobban hozzáférhessenek az eszközökhöz;
6. ismételten kiemeli a jogállamiság elsődleges fontosságát az ország fejlődése szempontjából, illetve az állami intézményeknek a polgárok előtti hitelessége szempontjából; ezért üdvözlí a kormány és parlament részéről a szükséges jogszabályok előkészítése és elfogadása terén folytatott tevékenység fokozását; ugyanakkor hangsúlyozza, hogy annak érdekében, hogy a haladást a polgárok észrevegység, fontos a nyilvánosság részvétele az új jogszabályok kidolgozásában és azok tényleges végrehajtásában;

7. üdvözli a montenegrói parlament kezdeményezését, hogy intézményesítse az Állami Választási Bizottság elnökének tisztségét, ugyanakkor felszólít a testület többi tagja szerepének intézményesítésére, illetve a testület kapacitásának növelésére is, a választási folyamatok átlátható, demokratikus és hatékony irányítása érdekében;
8. tudomásul veszi a korrupció elleni küzdelem keretében hozott fontos jogszabályok elfogadásának terén elért nagy előrelépést és üdvözli egy új stratégia és cselekvési terv elfogadását, valamint a végrehajtásokra létrehozott nemzeti bizottságot; hangsúlyozza azonban, hogy a korrupció még mindig sok területen tapasztalható, különösen az építőipari ágazatban, a magánosítás és a közbeszerzés terén, és súlyos problémát jelent; továbbá megállapítja, hogy a korrupciós ügyekben végzett nyomozások, bünvádi eljárások és jogerős ítéletek száma továbbra is alacsony; hangsúlyozza, hogy a korrupció elleni fellépés érdekében nagyon fontos világosan meghatározott, átfogó keretet teremteni, ideértve az információhoz való szabad hozzáféréstől szóló törvény jobb végrehajtását, a bűnüldöző hatóságok közötti jobb koordinációt, illetve egyetlen, a kormányzati szervek kötelezettségeit nyomon követő és azoknak érvényt szerző, illetve a nyilvánosság részéről érkező panaszokkal foglalkozó hatóságot (ombudsman); felhívja a figyelmet annak fontosságára, hogy az e téren elfogadott jogszabályokat ténylegesen végrehajtsák, hogy a rendfenntartó ügynökségek számára új eszközöket teremtsenek a korrupció visszaszorítására; a politikai pártok és a választási kampányok finanszírozására vonatkozó jogalkotási keret megváltoztatását szorgalmazza, a finanszírozási mechanizmusok független ellenőrzésének és átláthatóságának biztosítása érdekében;
9. határozott fellépést sürget a közigazgatásban felmerült összeférhetlenségi ügyek felszámolására az Összeférhetlenségi Bizottság megerősítése és arra való feljogosítása révén, hogy az állami tisztséget betöltő hivatalnokok vagy nyilatkozatait ellenőrizze és a szabálytalanságok esetén büntetést szabjon ki; kéri a köztisztviselői hivatás gyakorlása során fellépő összeférhetlenség megelőzéséről szóló törvény módosítását is, amely lehetővé teszi, hogy a parlamenti képviselők, és más választott képviselők igazgatótanácsokban vagy felügyeleti szervezetekben vállaljanak tisztséget; bizonyos esetekben a teljes átláthatóság és a választott képviselők érdekeltségi nyilatkozata segíthet ezen ellentét megoldásában;
10. rámutat arra, hogy az információhoz jutás szabadságára vonatkozó törvényt csak nehézségek árán lehet végrehajtani, amennyiben olyan dokumentumok rendelkezésre bocsátásáról van szó, amelyekből a privatizáció és közbeszerzés terén előforduló korrupcióra derülne fény; sürgeti a kormányt, hogy könnyítse az erre vonatkozó adatokhoz való hozzáférést; sürgeti az állami hatóságokat, hogy tartózkodjanak a korrupció és a szervezett bűnözés eseteit kivizsgáló és felügyelő szerepet betöltő civil szervezetekre, közérdekű társaságokra és általában a civil társadalom szereplőire való nyomásgyakorlástól;
11. tudomásul veszi az igazságszolgáltatási reform előrelépését, amelyet érzékeltet a bünyügyi eljárások és más elemi jogszabályok jelentős módosításainak elfogadása, a rendelkezésre álló emberi erőforrások növekedése és a bíróságokon az elhúzódó ügyek számának csökkenése; ugyanakkor hangsúlyozza, hogy biztosítani kell az igazságszolgáltatás, illetve az ügyészek elszámoltathatóságát és hatékonyságát, valamint a politikai befolyástól való függetlenségüket; hangsúlyozza, hogy biztosítani kell az etikai kódex teljes körű végrehajtását; kéri, hogy sürgősen változtassák meg a

- bírák és ügyészek kinevezésének rendszerét, és vessenek véget annak a gyakorlatnak, mely szerint az ügyészeket, illetve a bírói és ügyészi főtanácsok tagjait kizárólag a Parlament – egyszerű többséggel – és a kormány nevezi ki; továbbá aggódik annak lehetősége miatt, hogy a legfelsőbb bíróság elnöki posztját és a legfőbb ügyészi tisztet betöltő személyek túlságosan nagy hatalomhoz juthatnak; felszólít az ingyenes jogi támogatáshoz való hozzáférést szabályozó törvény elfogadására; az igazságszolgáltatás egyesítésére szólít fel az igazságügyi rendszer kiszámíthatóságának és a nyilvánosság bizalmának szavatolása érdekében; hangsúlyozza a nemzetközi, különösen a szomszédos országokkal folytatott együttműködés fokozásának jelentőségét;
12. felszólítja Montenegrót, hogy javítsa tovább az igazságügyi képzésnek az Igazságügyi Oktatóközpont által alkalmazandó közös követelményeit, és különítse el az e célra szükséges pénzügyi forrásokat;
 13. felszólítja a Bizottságot, hogy a következő országjelentésébe foglaljon bele értékelést arról, hogy milyen hatással és eredményekkel járt az európai uniós alapoknak az igazságügy és a korrupció elleni küzdelem megreformálása céljára való elkülönítése;
 14. kiemeli, hogy a jogi keretet és végrehajtását illető javulások ellenére a szervezett bűnözés és mindenekelőtt a pénzmosás és a csempészet továbbra is gondot jelent; kéri a hatóságokat, hogy hozzanak intézkedéseket a bűnüldözési kapacitás fokozására, különösen a megelőző felderítő képességet illetően, továbbá javítsák a különféle testületek és hatóságok közötti koordinációt, akárcsak a szomszéd országokbeli, illetve nemzetközi hatóságokkal való együttműködést, hogy a szervezett bűnözés elleni küzdelem terén komoly eredményeket alapozzanak meg; üdvözli a büntetőjogi törvénykönyv elfogadását, és azonnali, megfelelő végrehajtására szólít fel;
 15. örömmel fogadja a Parlament munkájának javulását, de további erőfeszítéseket javasol az elfogadott jogszabályok magas színvonalát és a közösségi vívmányoknak való megfelelését szavatolandó; a nemzeti költségvetésből nagyobb részt és több emberi erőforrást, valamint további európai uniós támogatást kér a montenegrói parlament részére, mint például testvérprogram létrehozását a tagállamok parlamentjeivel vagy az Európai Parlamenttel, a montenegrói parlamenti képviselők és parlamenti titkárság azon képességének fokozására. hogy a Bizottság véleményében foglaltaknak megfelelően át tudják tekinteni és ellenőrizni tudják a kormány munkáját;
 16. további reformokat sürget a közigazgatás számára, amely még mindig nem rendelkezik elegendő erőforrással, és amelyet még mindig nyíltan átszó a politika, és külön kéri, hogy vizsgálják felül a köztisztviselőkre és állami alkalmazottakra vonatkozó törvényt, hogy létrejöjjön egy átfogó, érdemeken alapuló foglalkoztatási rendszer, amelyhez a munkaerő-felvételt illetően áttekinthető szabályok, a szakmai előmenetelt illetően pedig az eljárások rögzítése is hozzátartozik; hasonlóképpen hangsúlyozza, hogy erősíteni kell a humán erőforrásokat a közigazgatás helyi szintjein, és ez utóbbi működésére elegendő finanszírozást kell fordítani, hogy biztosítható legyen hatékonysága és átláthatósága, ami különösen a jelenleg folyó decentralizálás szempontjából fontos; felhívja a figyelmet arra, hogy az emberi erőforrásokkal gazdálkodó hivatal jogilag kötelező érvényű döntéseit tiszteletben kell tartani; hangsúlyozza, hogy javítani kell a jogi és intézményes keretet az elszámoltathatóságnak és a jogállamiság tiszteletben tartásának a fokozására az államigazgatáson belül, különösen olyan területeken, mint például az adóigazgatás, a

közbeszerzés, a várostervezés és az engedélyek kibocsátása a helyi közigazgatás és vámügyintézés szintjén; örömmel veszi tudomásul a danilovgrádi Regionális Közigazgatási Iskola (ReSPA) megalapítását;

17. üdvözli, hogy elfogadták a foglalkoztatás terén, vagy a közszolgáltatások nyújtása során a hátrányos megkülönböztetést tiltó általános törvényt – amely az érdemeken alapuló megkülönböztetésen kívül minden más megkülönböztetést tilt –, ami jelentős lépés a diszkrimináció elleni küzdelmet ösztönző jogi keret létrehozásában; ugyanakkor megjegyzi, hogy a törvényben maradhattak hiányosságok, és kéri ezek kiigazítását; hangsúlyozza, hogy az olyan kiszolgáltatott helyzetben lévő népcsoportok, mint a romák, askáliak és egyiptomiak, illetve a fogyatékkal élők állítólag még mindig hátrányos megkülönböztetés áldozatai, valamint a nemi és a szexuális irányultságon alapuló diszkrimináció széles körben létezik, többek között az állami hatóságok részéről is; sürgeti a montenegrói hatóságokat, hogy erősítsék a hátrányos megkülönböztetés eseteinek megelőzését, figyelemmel követését, büntetését és törvény általi üldözését megvalósító mechanizmusokat; aggódik amiatt, hogy a fogyatékkal élők munkához való jogát nem tartják teljesen tiszteletben, e tekintetben üdvözli a Montenegrói Kereskedelmi Kamarák Szövetsége (CTUM) és a civil szervezetek által aláírt nyilatkozatot a fogyatékkal élők munkaerő-piaci helyzetéről;
18. aggodalmának ad hangot amiatt, hogy a nők továbbra sincsenek megfelelően képviselve a döntéshozatali folyamatokban és a vezetői tisztségekben sem a közigazgatásban, mint például a parlamentben, minisztériumokban, vezető kormányzati tisztségekben, sem az állami vállalatok vezetőségében; lépéseket sürget a nemek egyenlőségét érvényesítő cselekvési terv gyors végrehajtása és az egyenlő fizetések elvének bevezetése érdekében;
19. üdvözli a családon belüli erőszak elleni védelemről szóló törvény elfogadását és felszólítja a kormányt annak mielőbbi végrehajtására, továbbá arra, hogy nyújtson pénzügyi támogatást a az áldozatokat segítő szervezeteknek; felszólítja a hatóságokat, hogy folytassanak tudatosítási kampányt annak érdekében, hogy a nők tájékoztatást kapjanak jogaikról, és vezessék be a zéró tolerancia politikáját a családon belüli erőszakkal szemben;
20. sürgeti a montenegrói hatóságokat, hogy gondoskodjanak a megfelelő jogi előírások, köztük a kisebbségek jogairól és szabadságairól szóló törvény átfogó alkalmazásáról; emlékeztet arra, hogy minden kisebbséget védeni kell a hátrányos megkülönböztetés elleni törvény szigorú alkalmazásával; bátorítja Montenegrot, hogy tegyen további erőfeszítéseket a diszkrimináció összes válfajának tudatosítása érdekében; bátorítja a montenegrói hatóságokat, hogy továbbra is támogassák teljes mértékben a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek státuszának megoldását célzó cselekvési terv megvalósítását;
21. örömmel veszi tudomásul, hogy az etnikumok közötti kapcsolatok általában jók az országban, akárcsak a kisebbségek jogainak általános védelme, és ismételten megjegyzi, hogy ez olyan pozitív alap, amelyre e valamikor etnikumok közti zavargások és tömeges lakóhelyelhagyás jellemezte régióban a béketeremtő folyamat épülhet, de kéri, hogy a hatóságok az adminisztratív struktúrák keretében továbbra is kérjék ki a kisebbségi csoportok véleményét a régió belüli megbékélés elősegítése érdekében; ennélfogva felhívja a figyelmet arra, hogy tisztázni kell a kisebbségek

megfelelő képviselőről szóló alkotmányos előírást, és örömmel fogadja az e téren pontos statisztikák készítésére tett lépéseket; felszólít az állampolgárságról és a külföldiekről szóló törvénynek az európai normákhoz való igazítására; a szerb–montenegrói határ mindkét oldalán arra ösztönzi a politikai és vallási vezetőket, hogy járuljanak hozzá a nemzetiségek és vallások közötti pozitív hangulathoz azáltal, hogy a vitatott kérdésekben – beleértve a vitatott vallási kegyhelyek ügyét is – megegyezően alapuló megoldásokat találnak;

22. megállapítja, hogy a roma, askáli és egyiptomi kisebbségek még mindig gyakran szembesülnek hátrányos megkülönböztetés miatti problémákkal; felszólítja a hatóságokat, hogy javítsák életkörülményeiket, társadalombiztosítási, egészségügyi, oktatási és foglalkoztatási szolgáltatásokhoz jutási esélyeiket, illetve adjanak számukra személyazonosító okmányokat, ami a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés előfeltétele; hangsúlyozza a Konik táborban uralkodó életkörülmények javításának, illetve a táboron belüli körülmények javítására és annak esetleges bezárására irányuló fenntartható stratégia elfogadásának és végrehajtásának szükségességét;
23. hangsúlyozza az aktív és független civil társadalmi szervezetek jelentőségét a demokrácia szempontjából; üdvözlöi a kormány és a civil szervezetek közötti együttműködés javulását, különösen a korrupció elleni küzdelem terén; szorgalmazza a kapcsolatok szorosabbra fűzését és kéri, hogy a politikai döntéshozatal – ideértve a politikák kidolgozását és a jogalkotást is – valamint a hatóságok tevékenységének nyomon követése során szélesebb körben kerüljön sor konzultációra; hangsúlyozza a civil társadalmi szereplők kulcsfontosságú szerepét a regionális társadalmi és politikai együttműködés elmélyítésében; üdvözlöi az európai integrációért felelős nemzeti tanács – amelynek tagjai között megtalálhatóak a civil társadalom, a kormány, az igazságszolgáltatás és az ellenzék képviselői is – munkáját, ugyanakkor felszólítja a tanács szerepének erősítésére az európai uniós integráció előrehaladása során;
24. bátorítja a montenegrói kormányt, hogy folytasson szoros együttműködést és rendszeres párbeszédet a nem kormányzati szervezetekkel, a szakszervezetekkel és a civil társadalom más szervezeteivel; e tekintetben örömmel fogadja a montenegrói kormány és a civil szervezetek közötti együttműködési tanács felállítását; hangsúlyozza, hogy mennyire fontos a kormány, a nem kormányzati szervezetek, a szakszervezetek és a civil társadalom más szervezetei közötti együttműködés intézményes kereteinek erősítése;
25. örömmel fogadja a bolognai reformfolyamat végrehajtása során elért haladást, és további erőfeszítésekre szólít fel mind az általános, mind pedig a szakiskolai oktatás minőségének javítása érdekében, hogy az ifjúság megszerezhesse a munkaerőpiacon való sikeres versenyzéshez szükséges képességeket; a befogadó jellegű oktatásra vonatkozó stratégia hatékonyabb végrehajtását szorgalmazza, a kiszolgáltatott helyzetű csoportokból származó gyermekek bevonását is beleértve;
26. elismeri a montenegrói kormány által a szólásszabadság biztosítása érdekében az elektronikus sajtóról szóló törvény elfogadása révén tett lépéseket, de további lépéseket szorgalmaz a sajtószervek függetlenségének és szakmaiságának szavatolása érdekében, ideértve az állami műsorszolgáltató kapacitásának és függetlenségének erősítését; felszólítja a montenegrói hatóságokat, hogy tegyenek tanúbizonyságot elkötelezettségükről, biztosítandó, hogy a sajtó politikai beavatkozás nélkül működjön,

és a szabályozói testületek függetlensége garantálva legyen; felhívja a figyelmet a rágalalmazásért kiszabott, aránytalanul magas pénzbüntetésekre, amelyek továbbra is veszélyeztetik az újságírók munkájának szabadságát és függetlenségét, és kéri, hogy a rágalmazással kapcsolatos jogalkotást és gyakorlatot teljes mértékben igazítsák az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlatához; hangsúlyozza, hogy teljes körű kivizsgálást és adott esetben ügyészi eljárást kell indítani a jelentések szerint újságírók, illetve civil szervezetek aktivistái ellen elkövetett megfélemlítések és testi erőszak ügyében; hangsúlyozza annak fontosságát, hogy az újságírók magas szakmai normákat és szakmai erkölcsi kódexet alkalmazzanak;

27. örömmel fogadja az ország által a gazdasági reformok végrehajtása tekintetében elért jó teljesítményt, de hangsúlyozza, hogy a pénzügyi válság felfedte gazdasági modellje potenciális gyengeségeit és további szerkezeti változások sürgösségére hívta fel a figyelmet; különösen az üzleti viszonyok jobb és egyszerűbb szabályozásának elfogadására, a privatizációs szerződések felügyeletének és ellenőrzésének javítását célzó további lépésekre, illetve az állami támogatások átláthatóságának biztosítására szólít fel, főként a kis- és középvállalkozások működésének megkönnyítésére;
28. tudomásul veszi a munkaerőpiac működésének javulását, de aggódik a nem hivatalos foglalkoztatás magas aránya miatt, úgy véli, hogy az árnyékgazdaság mélyen gyökerező probléma, amelynek megoldása a társadalom minden vetületét magában foglaló, mélyreható stratégiákat igényel; felhívja a figyelmet arra, hogy a munkaerőpiacot még mindig strukturális munkanélküliség jellemzi, és hogy ugyanakkor a magas képesítést igénylő munkahelyeket nem töltik be, ami a megkívánt és a rendelkezésre álló szaktudás közötti eltérésekre vall; örömmel veszi tudomásul, hogy elfogadták az ezen eltérések megszüntetésének jogi alapfeltételeit magában foglaló nemzeti képesítési keretrendszert, és bátorítja a montenegrói kormányt, hogy ezt mielőbb valósítsa meg;
29. hangsúlyozza a közlekedése infrastruktúra jelentőségét, és azt, hogy Montenegró fejlődése érdekében biztosítani kell a közlekedési rendszernek a szomszédos országok rendszereivel való összeköttetését; kéri, hogy továbbra is fejlesszék a vasúti rendszereket, illetve korszerűsítsék a már meglévő vasutat, amely a közutak életképes és környezetbarát helyettesítője, és a személyek és áruk szállításának jelentős részét átvehetné;
30. hangsúlyozza, hogy Montenegró ratifikálta a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) nyolc legfontosabb munkajogi egyezményét, illetve a felülvizsgált Európai Szociális Chartát; kiemeli, hogy – bár a munkajogi törvény előírja az alapvető munkajogokat és a szakszervezetek jogait – még mindig vannak korlátozások; arra ösztönzi Montenegrót, hogy erősítse tovább a munkajogokat és a szakszervezetek jogait; rámutat a társadalmi párbeszéd fontos szerepére, és bátorítja a montenegrói kormányt, hogy fokozza a Szociális Tanács erősítését célzó törekvéseit; hangsúlyozza, hogy javítani kell a Szociális Tanács átláthatóságát és hatékonyságát;
31. örömmel fogadja a tényt, hogy az alkotmány Montenegrót az ökológiára kiemelt figyelmet fordító államként határozza meg; tudomásul veszi az idegenforgalomnak az ország gazdaságában játszott jelentős szerepét, és azon képességét, hogy az ország fejlődéséhez hozzájáruljon; ugyanakkor megjegyzi az idegenforgalom által a környezetre jelentett kockázatokat, és kéri a kormányt, hogy tegyen olyan további

lépéseket a természetvédelem érdekében, mint például a környezetről szóló törvény és a még függőben lévő egyéb szabályok gyors végrehajtása, és az Adriai-tenger partja esetleges pusztulásának megakadályozásához szükséges további erőfeszítések; külön felhívja a figyelmet a hatékony hulladékkezelés szükségességére, különösen helyi szinten, a biztonságos hulladéklerakás szavatolása érdekében; örömmel fogadja azon intézkedéseket, melyek célja alacsonyabb szén-dioxid-kibocsátású gazdaság kialakítása az ország hatalmas vízerőmű- és más megújulóenergia-potenciáljának kiaknázása által, amely hozzájárul az ország saját szükségleteinek fedezéséhez és emellett komoly kiviteli forrás és devizakereseti forrás is az ország számára; ugyanakkor figyelmeztet, hogy a nagy duzzasztógátak gyakran komoly negatív következményekkel járnak a környezetre nézve, és kéri, hogy jóváhagyásuk vagy engedélyezésük előtt, az Európai Unió közösségi vívmányaival összhangban, végezzék el a megfelelő és átlátható környezetvédelmi felméréseket, beleértve a „környezetvédelmi szempontból jobb lehetőségeket”, a közvélemény részvételét, valamint a civil társadalom szerepvállalását;

32. sürgeti a montenegrói hatóságokat, különösen a Gazdasági Minisztériumot, hogy honlapján hozza nyilvánosságra a Montenegró és Olaszország között készülő víz alatti energiavezeték létrehozásáról szóló közelmúltbeli megállapodás minden mellékletét és az ahhoz kapcsolódó dokumentumokat; kéri az ügy összes következménye, ideértve a környezeti hatás nyilvánosságra hozatalát;
33. megelégedéssel veszi tudomásul, hogy Montenegró határozottan elkötelezte magát a regionális együttműködés iránt, és hogy konstruktív regionális partner; dicséri Montenegró jó kapcsolatait a szomszédos országokkal és általános stabilizáló szerepét a régióban; megjegyzi, hogy az ország a legtöbb regionális szervezetnek aktív tagja, és számos igazságügyi és rendőrségi megállapodást kötött szomszédaival; örömmel fogadja a Horvátországgal és Szerbiával kötött, a közelmúltban ratifikált visszafogadási megállapodásokat, illetve a Szerbiával és Horvátországgal a közelmúltban kötött kiadatási megállapodást; kéri, hogy az ország a Nemzetközi Bíróságon keresztül mielőbb oldja meg Horvátországgal fennálló határvitáját;
34. hangsúlyozza, hogy a montenegrói parlament fogadta el a térségből elsőként a srebrenicai mészárlásról szóló állásfoglalást, és üdvözli ezt a lépést mint a régióbeli megbékéléshez tett jelentős hozzájárulást;
35. utasítja elnökét, hogy továbbítsa ezt az állásfoglalást a Tanácsnak, a Bizottságnak, valamint Montenegró kormányának és parlamentjének.